

ה"שומרת" הניפה "סמרטוט" עברי
גלילה רון-פדר
החצי הראשון
אדם, מוצאים לאור, תל-אביב
גדעון

דמויות

יש שתי דמויות עיקריות בסיפור: וניה וחיים. וניה הוא נציג של המוסד שגר בישראל תחת שלטון הבריטי. יש לו אישה ושני ילדים. בדרך כלל המשפחה גרה בבית קטן ברמת-רחל, אבל לפעמים וניה צריך לטוס לאירופה כדי לעבוד. הוא כבר עבד ביוגוסלביה וטס לצרפת רק כמה שבועות אחרי שהוא חזר מיוגוסלביה. התפקיד שלו בצרפת הוא להקים אוניה כדי להפליג עם מעפילים מצרפת לישראל, אפילו שזה בלתי-חוקי. הוא אוהב את העבודה שלו, אפילו שהיא קצת מסוכנת. הוא כל הזמן צריך להסתיר את עצמו ואת עקבותיו כי הוא לא רוצה שהמשטרה הצרפתית תגלה את מה שהוא עושה. באותו זמן, חיים הוא ילד בן שלוש-עשר שגר בפולניה. הוא גר עם אישה לא יהודית בשם מרי, חיים הוא הבן של שני אנשים שמתו במחנות ריכוז, והוא יודע את זה אבל לא באמת מבין מה קרה להם. כשיום אחד איש מהמוסד בא אל הבית של מריה, חיים החליט לברוח ממנה ולנסות להפליג לישראל. הוא בורח ממנה ומוצא בית יתומים של ילדים שהוריהם מתו על ידי הנאצים. הוא פוגש את יונה, ילדה בת-גילו אבל יותר גבוהה ממנו. הם הופכים לחברים טובים, וחיים אפילו אוהב אותה קצת. שניהם חיים עם אולי מאה ילדים אחרים וכמה מדריכים וכל הזמן נוסעים ממדינה למדינה, מנסים למצוא דרך לים ולישראל.

עלילה

הסיפור מתחיל עם וניה כשהוא בישראל. הוא רק חזר משנה ביוגוסלביה, כשהוא עזר למעפילים לברוח ולבוא לישראל בדרך בלתי-חוקית. יום אחד, וניה דיבר עם כמה אנשים מהמוסד. היתה לו עבודה חדשה, הפעם בצרפת. וניה התרגש כי הוא אוהב את עבודתו, אבל הוא רק חזר מיוגוסלביה לפני כמה שבועות ורצה להיות עם משפחתו. סוף סוף הוא החליט לטוס לצרפת ולעבוד עם אנשים אחרים במוסד כדי לעזור למעפילים באירופה. וניה טס לצרפת ופגש כמה אנשים אחרים שגם עובדים למוסד כדי להביא מעפילים לישראל. וניה היה נלהב ורצה להתחיל לעבוד מיד. אבל היו לאנשי המוסד כמה תפקידים לעשות לפני שהם יוכלו לעבוד באוניה. וניה עשה אותם בלי להתלונן. הוא גם פגש כמה אנשים צרפתיים שהיו עובדים עם המוסד בסוד. היה כומר ופוליטיקאי ועוד שעזרו לאנשי המוסד למצוא ולהביא מעפילים לישראל. אבל בצד האחר, היה איש שלפעמים עקב אחרי וניה. גלילה רון-פדר סיפרה לנו שהוא בא מהמשטרה הבריטית כדי למצוא אנשים שעובדים לשבור את חוקי המנדט ולהביא מעפילים. אבל עד סוף החצי הראשון, הוא לא באמת עשה שום דבר. אחרי כמה שבועות, וניה התחיל לעבוד באוניה. היא היתה אוניה משא שנהפכה להיות אוניה של נוסעים. יום אחד, וניה והחבר הישראלי שלו פגשו איש שנקרא 'הבורח הטוב ביותר בצרפת'. כולם נסעו מפריס למרסיי, אבל באמצע נסיעה, שוטרים צרפתיים עצרו אותם ותפסו אותם. שלוש שוטרים הביאו את וניה וחברו לחדר לבן ונעלו את הדלת. כמעט עשר שעות עברו ופתאום, השנים הובאו אל הקצין. הוא שאל אותם מי הם, מאין הם באו, ואיך הם ידעו את האיש השלישי. הם סיפרו לו שהם ישראליים, אבל הוא לא האמין להם כי הוא אף פעם לא שמע על "מדינת ישראל" או דויד בן-גוריון או אפילו עברית. השנים גם אמרו שהם לא ידעו למה הם נתפסו כי הם לא עשו שום דבר בלתי-חוקי. השוטרים אמרו שהם זהו את האיש השלישי, שכולם במשטרה חיפשו, ותפסו האחרים כדי לקבל מידע על האיש. וניה וחברו

שחררו אבל הם כמעט נתפסו בגלל העבודה שלהם. באותו זמן, חיים היה ילד בן שלוש עשרה שגר עם אישה פולנית. שני הוריו מתו במחנות ריכוז, אבל הם שלחו אותו לאישה הזאת, בשם מריה, לפני שהנאצים לקחו אותם. חיים לא זוכר אותם, אבל הוא רצה משפחה אמיתית. יום אחד הוא ראה איש שנראה כמו חייל פולני הולך ברחוב. כל פעם שהיה מישו מוזר בכפר שלהם, הוא נכנס לחדר סודי וחיכה שם עד שהאיש יצא. מריה לא רצתה שאף אחד ימצא אותו ויהרג אותה. ה"חייל" ביקש לדבר עם מריה על הילד היהודי שגר איתה. מריה הכחיש שהיה איתה ילד יהודי הרבה פעמים כי היא פחדה, אבל ה"חייל" אמר שהוא באמת איש ישראלי שעובד למוסד. הוא מנסה לקחת הרבה ילדים יהודיים לאוניה כדי להביא אותם לישראל. מריה עדיין לא האמינה אותו והמשיכה להכחיש שהיה איתה ילד יהודי. האיש יצא, אבל חיים, ששמע את הכל, החליט לברוח מהבית כדי למצוא את האיש הזה. אותו לילה, הוא קח כמה דברים ויצא למצוא אותו. אחרי כמה שעות, הוא הבין שהוא היאבד. הוא ישב על יד הרחוב ופגש את יונה. היא הביאה אותו לבית היתומים של המעפילים. בימים הראשונים, חיים פחד מהילדים האחרים. הוא היה נמוך ולא כל כך חזק. יונה דיברה איתו קצת והם הפכו לחברים טובים. אחרי כמה שבועות, חיים לא פחד יותר והיה שמח בבית היתומים. חיים נסע עם היתומים האחרים מפולניה למדינות אחרות באירופה. המטרה שלהם היתה להגיע לנמל ולהפליג לישראל. לילה אחד, חיים ראה בחדר שלו במלון "שרה לוסטיג מחפשת את בן-אחותה חיים ליברמן, ינואר 1946." שרה לוסטיג היא הדודה שלו, וחיים היה מלא תקווה שהוא ימצא אותה ושיהיה לו עתיד טוב.

הערכה

נהנתי מהחצי הראשון של הספר. היתה הרבה פעולה וגם היה מתח. נהנתי מאוד מהסצנה שבה וניה וחברו נתפסו על ידי המשטרה והקצין שאל אותם הרבה שאלות. הסצנה הזאת היא מצחיקה כי הקצין לא ידע כלום על ישראל, המנדט הבריטי, או על עברית. כשוניה סיפר לו איפה הוא גר, למי הוא עבד, וכולי, הקצין חשב שוניה התבדח איתו ולא סיפר את האמת. גם נהנתי מהסצנה שבה חיים ראה את השם וההודעה של הדודה שלו. היא השיבה הודעה על קיר במלון שאמרה "שרה לוסטיג מחפשת את בן-אחותה חיים ליברמן, ינואר 1946." לפני שהוא קרא את ההודעה, חיים לא ידע אם הדודה שלו מתה. הוא קיבל תקווה והסצנה היתה עצובה אבל גם שמחה. המילים בסיפור הן קלות, והסגנון מזכיר לי את הסגנון של דבורה עומר. אמליץ על החצי הראשון של הספר כי הוא מעניין, מלא מתח, ומלא פעולה.

1

פרק נוסף

כשוניה חזר למלון שלו בפריז, הוא יצא מהמונית והתחיל לעבור את הרחוב. הוא ראה איש עומד מחוץ למלון שמביט בו בחושד. וניה עצר בצד הרחוב והחזיר מבט. "מה הוא רוצה ממני?" הוא שאל את עצמו, והחליט לחקור. "סליחה, אני יכול לעזור לך?" הוא שאל בתמימות. "כן, אני מחפש מישו מסוים בשם 'רובר'. אתה מכיר מישו בשם הזה?" וניה עצר לרגע. האיש לא נשמע כמו צרפתי. הוא דיבר בצרפתית אבל לא היה לא המבטא המיוחד של אנשים צרפתיים. הוא גם מחפש 'רובר', השם הכינוי של וניה. וניה חשד שהאיש שעבד למשטרה של אנגליה. הוא החליט לעשות משהו. "כן, אני יודע מישו בשם 'רובר'. למה אתה רוצה אותו?" וניה ענה, כי היתה לו תוכנית. "לא עניינך. רק תגיד לי איפה הוא גר, בבקשה?" האיש המיסטורי אמר והביט ברחוב כדי לראות מי צופה בם. הוא באמת התנהג באופן מוזר מאוד.

"סליחה," וניה אמר, "אני לא רוצה להגיד לך משהו על רובר אם אתה לא תגיד לי למה אתה מחפש אותו. זה לא יהיה הגיוני, נכון?" וניה ניסה לראות מה האיש באמת רצה. האיש הביט ברחוב פעם יותר, וכשהוא חשב שאף אחד ישמע אותו הוא לחש לניה: "שמי הרולד דונוטר. אני עובד למשטרה הבריטית. אני לא מרגל, הממשלה הצרפתית יודעת שאני פה. אני מחפש את החבר שלך רובר כי היתה לי הצעה שהוא עובד פה בפרז כדי להביא מעפילים מהשואה באירופה לפליסטינה, שהיא תחת שלטון בריטי. הממשלה לא מרשימה להרבה יהודים לבוא לפלסטינה, אבל יש הגירה בלתי-חוקית דרך אוניות. אני חושד שהחבר שלך עובד כדי לעזור למעפילים האלה להפליג לפלסטינה. אז עכשיו אתה יכול להגיד לי איפה הוא גר?"

כשהרולד סיים לדבר הוא הרים את המעיל שלו והראה לניה אקדח. הכל היתה הפתעה לניה כי הוא היה האיש שהרולד חיפש. אבל לא היה לו זמן כדי לפחד. הוא יצר כתובת לא אמיתית בראש ואמר אותה במהירות.

"מאה ועשרים, רחוב 'פלורנס', חוץ ממרסיי" הוא אמר. "הנסיעה היא מאוד יפה."

"תודה לך. ואתה לא יכול לספר לאף אחד מה קרה בינינו. מה השם שלך?"

"פיאר, פיאר מונטגיו" וניה אמר, כי השם הכינוי שלו לא יעבוד במצב הזה.

הרולד עבר לצד האחר של הרחוב והלך לדרכו. וניה עמד לרגע ברחוב במחשבה. זאת היתה הפעם הראשונה שהוא באמת פחד לחייו פה בצרפת. הוא הבין עכשיו כמה מסוכנת היא העבודה שלו, ושהיא באמת בלתי-חוקית. אבל כשהוא חשב עליה יותר, הוא רצה יותר להמשיך ולעזור לאנשים שהיו יותר קרובים למוות ממנו. הוא ימשיך לעבוד כדי להביא מעפילים לארץ ישראל.